

III. SZOCIÁLIS MUNKA CSOPORTOKKAL

1. A CSOPORT FOGALMA

Az ember élete során sok, kisebb-nagyobb létszámú csoportban él, tanul, dolgozik, tölti szabadidejét. A csoportokban a tagok közötti a társas viszonyok meghatározott lelki jelenségekkel és folyamatokkal zajlanak.

A csoport, a társadalmi együttélés legkülönbözőbb szervezeti formáiban egymással kapcsolatban álló emberek strukturált formációja, amelyben különböző szintű (társadalmi, egyéni) interakció és kommunikáció zajlik.

Létszámuk alapján a csoportok különböző formái határozhatók meg:

Kiscsoport: minimum 3 fő esetén beszélhetünk csoportról, max. 20 főig beszélünk kiscsoportról. A csoport tagjai személyesen ismerik egymást, szoros kapcsolatban vannak, folyamatos az interakció a csoport minden tagja között. A tagok meghatározott pozíciót töltenek be. Igazán hatékonyan a 7-9 fős csoportok képesek működni.

A csoportoknak többféle tipizálása ismert.

Az elsődleges csoport kis létszámú, a tagok személyiségük teljességével vesznek részt a csoport működésében, tevékenyek, együttműködők, sokoldalú kapcsolat, érzelmi sokszínűség jellemzi őket.

A család mindenki számára elsődleges csoport, melyben tapasztalatot szerezhet. A család az egyén szocializációs színtere. Nevezik még referencia, vagy primer csoportnak is.

A másodlagos csoportot intézményes, vagy formális csoportnak is nevezik. Szervezeti szabályok szerint működik, tagjai között a kapcsolat meghatározott, az érzelmei másodlagosak. Szerkezete formailag jól leírható. Pl. szakmai szervezetek. Életünk során a másodlagos csoportok biztosítják számunkra a társadalmi stabilitást.

Az informális, vagy spontán csoport nem hivatalos, nem előre meghatározott csoportformáció. A tagok személyes, autonóm döntésük alapján vesznek részt benne, közvetlen, személyes a kapcsolat a tagok között, intim, meghitt légkör jellemzi. Pl. kortárs csoportok, valamilyen közös érdeklődés mentén szerveződött csoportok.

A referencia csoport az, melynek tagjai a csoport értékeit, normáit elfogadják. A referencia csoport a tagjai személyiségére is hat, önértékelésük fontos építőköve az azonosulás referencia csoporttal.

A csoport, működése kezdetén a tagok által elfogadott szabályokat, kereteket rögzíthet.

A konstruktív csoportműködés módszerére vonatkozó szabályok:

- a csoportfoglalkozás helyszínének rögzítése;
- a találkozások időpontjainak - az egyes találkozások időtartamának (időkeret) rögzítése;
- a kommunikáció módjának meghatározása (jelentkezés, meghallgatás, rövid, lényegre törő kommunikáció);
- a telefonok és egyéb infokommunikációs eszközök kikapcsolása;
- a szabályok be nem tartása következményekkel jár;
- a döntéshozatal módjának rögzítése;
- titoktartás kötelezettség.

2. A CSOPORT FEJLŐDÉSÉNEK SZAKASZAI

A csoportmunkában, mint minden folyamatban, fejlődés figyelhető meg, amely egymást követő szakaszokra osztható. A kiindulási állapothoz képest, bizonyos idő elteltével, a tagokban, a tagoknak a csoporthoz való viszonyában, és magában a csoportban is megfigyelhetők a változás, fejlődés jelei.

1. szakasz: Ismerkedés

- A csoport tagjai közeledve a többiekhez, alakítják ki kapcsolataikat. Gyakori a dilemma, a *Tegyem? Ne tegyem? Vonatkozik ez énrám? - attitűd, a csoportban lezajló tevékenységek, események kapcsán.*
- A csoport tagjainak viszonya még nem közvetlen, nem személyes, hiába pl. ugyanannak az intézménynek a kliensei (legyen az nappali ellátást nyújtó klub, vagy egy bentlakásos intézmény).
- Ebben a szakaszban elsődleges feladat, csoportvezetői cél, hogy a különböző tevékenységek révén, a tagok minél jobban megismerjék egymást.
- A csoportdinamikai folyamatok ebben a szakaszban azt a többletfeszültséget tükrözik, amely a még ismeretlentől, a társas helyzetből adódik, a tagok közötti interakciók még nagyon távolságtartóak. A tagok közötti kapcsolatok, a kommunikáció még felszínes, felületes. Az együttléttől a tagokban létrejövő többletfeszültség hatására különbözőek a viselkedésük megnyilvánulásai is.
- A cél az ismerkedés, a bizalom, az elfogadás és elfogadtatás kialakítása.
- A csoportvezetőnek még kell nyernie a vezéregyéniségeket a működéshez, biztatni a tagokat a közös döntések meghozatalára. Fontos a közös igények és szükségletek megfogalmazása, és a szerződéskötés/megállapodás/szabályainak felállítása.
- Ebben a szakaszban előfordulhat kiválás is, azaz egyes csoporttagok elhagyhatják a csoportot.

2. szakasz: Hatalom és kontroll

- A csoport tagjai ekkor már érdeklődéssel vesznek részt a közös munkában.
- A kontroll gyakorlása, a csoportban kivívható pozíció a tagok egyik motivációja, gyakorolható készségeik és a döntéshozatalban történő részvétel próbája.
- A csoporttagok kapcsolatokat igyekeznek meghatározni, befolyásolni, megpróbálják kialakítani a csoportban a hierarchiát.
- A dinamikus kölcsönhatás és a vezetési stílus együttes hatása érvényesül a kapcsolatok minőségében, a csoport teljesítményében, az egyes csoporttagok véleményében. Mindennek a felismerése, kontrollálása a csoportvezető feladata, hisz mindez kihat a csoport teljesítményére.
- Elkezdődik a csoporton belüli harc a hatalomért, amely választás elé állítja a csoportot és tagjait (Lázadás vagy engedelmisség? Engedékenység vagy a szabályok betartása? Védelem vagy támogatás?).
- A csoportvezető ösztönzi, segíti a csoportot, teret ad a rivalizálásnak, de vezetői szerepét fenntartja. Figyel a tagok közötti kapcsolatrendszer meghatározó szabályok betartására.

3. szakasz: Intimitás

- *Megtörtént a csoportban a szerepek elfogadása, tisztázása, a csoportmunkában intenzív a személyes részvétel, az aktivitás.*
- *A bizalmi légkörnek köszönhetően, a csoport tagjai nyíltan kifejezhetik érzéseiket.*
- *Szokások, cselekvési sémák alakulnak ki, csoport „zsargon”, csoport hagyományok nyernek teret. A függőségi szükségletek, a megkapaszkodási ösztön kielégítésére (is) törekedhetnek a csoporttagok.*
- *A csoport könnyebben veszi az akadályokat, tervez, elképzeléseket valósít meg.*
- *A csoport tagjai felismerik és elfogadják a megszerzett tapasztalatok jelentőségét személyes fejlődésükben.*
- *A csoportvezető háttérbe vonul, tanácsadói szerepét minimalizálja, a tagok közötti kapcsolat erejét hangsúlyozva. A függőségi helyzet ellensúlyozására feladat-, és felelősségvállalásra biztatja a tagokat. (Természetesen csak olyan mértékben, mely a tagok számára elviselhető, vállalható.) A felmerülő akadályok elhárításában, a probléma tisztázása, konfrontáció révén segíti a csoportot a továbblépésben.*

4. szakasz: Differenciálódás

- *A tagok feltétlen elfogadással vannak egymás iránt, elismerik egymást, mint különböző személyiségeket, a csoportvezető szociális szakembert, mint sajátos (vezetői) szerepben lévő egyént.*
- *A tagok a csoportot tapasztalatot, élményt adó közegnek tekintik.*
- *Jellemző, hogy a kapcsolatok, a tagok meglévő és megjelenő szükségletei egyre reálisabbak.*
- *Nyílt a kommunikáció a tagok között, erős a csoportösszetartás, a „mi” tudat.*
- *A csoport tevékenysége során autonóm, működésében önálló.*
- *A csoport, miután megteremtette szabályait, normáit, ön maga vonatkozási keretévé válik a tagok számára.*
- *A csoport vezetője új célok megfogalmazásában nyújt segítséget, de ő maga igyekszik háttérbe vonulni. Megkezdődhet az elért eredmények értékelése.*
- *A csoportvezető fölérendelt helyzetben van ugyan a tagokkal szemben, de ő maga is alárendeltje az együttes élménynek.*

5. szakasz: Lezárás

- *A csoport az előzetesen kitűzött célt elérte, teljesítette, és a csoport vagy a csoporttagok úgy ítélik meg, hogy újabb tapasztalatszerzés már nem várható, a tagok különválhatnak.*
- *A szociális szakember fontos feladata - főleg bentlakásos intézményekben- új erőforrások megtalálása, hogy a kliensek, a társas, szabadidős, szakmai szükségleteiket a későbbiekben, más formában, más keretek között elégíthessék ki.*
- *A befejező szakaszban a korábbi reakciók ismétlődhetnek, egy vagy több csoporttag részéről.*

- *Megjelenhet a tagadás: nem szabad még a csoportnak megszűnnie, nem érték el a kitűzött célt, negligálják a tagok a csoport által nyújtott eddigi eredményeket, új célt, problémát próbálnak a csoportnak definiálni.*
- *A csoport a regresszió során, egy korábbi szakaszra jellemző módon működik. Menekülés az értékelés elől. Megjelenhet az igény a csoportmunka folytatására, kitérésként az értékelés elől, mely formálisan megjeleníti a lezárást.*
- *Fel kell készíteni a tagokat a lezárásra, ha a tagok úgy döntenek, önállóan működtethetik a csoportot tovább, csak a csoportvezető lép ki, és felkészíti a tagokat az önállósodásra.*
- *Bízgatni kell a tagokat az értékelésre, a történetek átgondolására.*
- *A csoportvezető készüljön fel a csoport elhagyása miatti érzelmi reakciók kezelésére.*
- *A tagok új célok, értékek felé fordulhatnak, ahol a megszerzett készségeiket, képességeiket más helyzetben alkalmazni tudják. Az erőforrások számbavétele, nevesítése a csoportvezető irányításával a lezárás része.*

Határozza meg a tanulói csoport a csoportfejlődés szakaszainak leírása alapján, a pedagógus irányításával, hogy önmagukat csoportként tudják-e definiálni! Ha igen, a csoportfejlődés melyik szakaszában vannak, mi alapján, milyen párhuzamot tudnak felismerni működésükben a fenti leírás alapján?

A tanár által moderált, közösen megoldandó feladat 30 percben.

3. A CSOPORT KOMMUNIKÁCIÓS ÉS INTERAKCIÓS MINTÁI

A csoportban, a közösségekben az egyes tagok közötti kapcsolat, az erők dinamikus kölcsönhatása, a szociális interakció, mely révén a kapcsolatban résztvevők viselkedésének, hozzáállásának (attitűdjének) megváltozása is lehetővé válik.

A szociális gondozó és ápoló munkája során kapcsolatba kerül az orvossal, a kliensével, az ápolójával és munkatársaival. Ezeknek a kapcsolatoknak a kommunikációt illetően is tudatosnak kell lenniük. A szociális ápolónak tisztába kell lennie a saját kommunikációs képességeivel.

A kommunikáció latin szó, jelentése: közlés. Az emberi kommunikáció kapcsolatot, érintkezést, szűkebb értelemben pedig információcserét, üzenetváltást jelent. Befolyásolási szándéka van, mely két ember vagy több embercsoport közötti viszonyulásra vonatkozik. Nem lehet nem kommunikálni, mert a nem kommunikálás is jelzés, üzenet. Az ember egyik alapvető szükséglete a kommunikáció, hiánya elkülönüléshez vezet.

Minden megnyilatkozásunk jelzés lehet a másik ember számára. Az egyes jelzések egymástól csak vizsgálati célból különíthetők el, a valóságban mindig együttesen hatnak. A közvetlen, kétszemélyes helyzetben minden csatorna részt vesz, együttesen működik. Van azonban egy sajátos emberi jelzőrendszer, amely lehetővé teszi a jelzések megfejtését, ez a nyelv, a beszéd. A beszéd kulturális termék, az ember fejlődése során alakult ki.

A jelzés az, amit az az egyik ember (üzenő) elküld egy másik emberhez, a másik ember (vevő) pedig fogadja azt. A jelzések, visszajelzések a kommunikációs csatornákon keresztül jutnak el a vevőhöz. A végbemenő folyamat a kommunikáció.

3.1 A kommunikáció fajtái

- Az üzenő szerint:
 - szándékos (direkt);
 - önkéntelen (indirekt).
- A kommunikációs csatorna szerint:
 - szóbeli (verbális);
 - nem szóbeli (nonverbális).

3.2 A testbeszéd

A testbeszéd lehet tudatos és tudattalan, az utóbbi a kongruencia⁶⁰ érték meghatározója lehet. A testbeszéd (testtel beszélni, közölni) bonyolult, összefüggő jelzésrendszer. A legtöbb közlésünk a testünkkel történik.

A nonverbális csatornák közül leggyakrabban alkalmazott a testbeszéd.

Célja:

- tudatosítani a gesztusokat, mozgásokat, testtartásokat az egyénben;
- bemutatni, miként kommunikálnak az emberek testbeszéd segítségével.

⁶⁰ Kongruencia: megegyezés, megfelelés

3.3 A metakommunikáció

A személyek közötti kommunikáció egy időben két szinten zajlik. Az egyik a tudatos, amelyben direkt üzenetet küld az egyik személy a másiknak. Ezen a szinten tudósítunk, logikai érveket használunk, igyekszünk meggyőzni a kommunikációban résztvevő személyeket. A másik szint indirektebb jellegű, olyan üzenetet tartalmaz, amely a közlésben résztvevő személyek viszonyára vonatkozik, ez a szint a metakommunikáció, ami közlés a közlésről.

A metakommunikáció érzésekről, indulatokról árulkodik, minősíti a közlés egészét. Többet árul el, mint ami a közlő szándékában áll. Tartalmazza a beszédhez kapcsolódó tudattalan változásokat (pl. hangsúly, hanghordozás, hangtónus), továbbá a nonverbális csatorna összes akaratnélküli részét. A kommunikáció minden csatornáján megjelenhet, nem azonos a nem verbális csatornákkal. A metakommunikáció a társas viszonyok létrejöttének, a vonzalmaknak vagy az egymást elutasító magatartásnak a fokmérője.

A kommunikáció leggyakoribb formája a beszéd. A szociális gondozó munkája során számtalan beszélgetést folytat betegekkal, kollégákkal és egyéb szakemberekkel.

3.4 Beszélgetéstípusok

- *Anamnézist felvevő beszélgetés.*
- *Problémafeltáró beszélgetés.*
- *Tanácsadó beszélgetés.*
- *Rossz hírt közlő beszélgetés.*
- *Rövid, támogató beszélgetés.*
- *Exploráció (betegvizsgálat kikérdezéssel).*

3.5 Csoportkohézió

A kohézió szó, a fizikából ismert fogalom. Más tudományterületen, de a köznyelvben is az összetartó erő megnevezésére használjuk.

A csoportkohézió fogalom is hasonló tartalmat takar.

A csoport működése során, a csoportfejlődés következményeként a csoport összetartozását segítő folyamatok eredményeként alakul ki.

A *szociometria*⁶¹ módszereivel készülő szociogram, a csoporton belüli rokonszenvi kapcsolatok mérése, feltárása a csoportstruktúra elemzése révén a csoporttagok közötti kapcsolatok milyenségét is ábrázolhatja.

A csoport tagjai kérdőívben válaszolnak arra, ki, hogyan illeszkedett be, hol helyezi el magát a csoportba. Rokonszenvi választásokon túl, funkciójellegű választások is vizsgálhatók, pl. a csoportban vállalt feladat ellátásához szükséges rátermettség, egyéni tulajdonságok, készségek, hozzáértés stb. A kapott válaszokból, megismerhető, hogy az adott tulajdonság, képesség tekintetében a csoport tagjai kit milyennek tartanak.

A *szociogram* elemzésével, többletinformációhoz lehet jutni, melyek a csoportműködés eredményeként alakultak ki. Pl. Kik vannak peremhelyzetben, kik az informális vezetők,

⁶¹ Szociometria: a szociológia az emberi kapcsolatok kvantifikálásával (számokkal kifejezhető) felmérésével foglalkozó ága.

kiderülnek a kölcsönös, vagy épp egyoldalú vonzódások a tagok között, barátságok, vagy klikkesedés.

A csoportkohézió növekszik, ha a csoport tagjai között kiegyensúlyozott, szoros, aktív a kapcsolat.

A csoportkohézió az, amely kialakítja a csoport tagjaiban a „mi” tudatot. Ennek eredménye, hogy a tagok más személlyel, csoporttal kapcsolatos érzési, viszonyulásuk más csoportokhoz, az egyén számára a saját csoportja normái alapján történik.

3.6 Csoportdinamika

A csoportdinamika a csoportban zajló események, pszichés történések, jelenségek összessége. A csoport tagjai közötti interakciók, a vállalt és kapott szerepek, viselkedéssémák alapján zajló folyamatok, a csoport-működésének feltételei, és következményei.

3.7 Csoportnorma, szociális kontroll

A csoportnorma mindazon gondolkodási- és viselkedési formák, érzések, összessége, melyek elfogadottak a tagok megállapodásai révén. Ez alapján a csoport irányíthatósága is megvalósítható. A csoporttagok számára a csoportnorma a kiszámíthatóság érzését adja, az ellenőrzés, kapcsolattartás eszköze. A csoport tagjai számára a többiek reakciói mutatják meg, milyen is a világ, milyennek látják benne a többiek az egyént. A csoportnormák részei a hangneme, a stílus, a szokások, a külsőségek, a szimbólumok. Az elfogadott magatartásformák még: a csoporttagok közötti kölcsönösség (reciprocitás: mit adok, és mit kapok, van-e ebben egyensúly), a lojalitás, a megbízhatóság, a méltányosság, annak mértéke, előfordulása, valamint a csoport feladatellátásához kapcsolódó normák. A norma több személyre, azaz csoportra vonatkozik.

A csoportnormák lehetnek előíró – követendő, (a csoporttagsággal együtt járó elvart), és lehetnek tiltó normák (mit nem szabad mi az, ami nem elfogadott a csoport tagjától).⁶²

3.8 Alkalmazható csoportmunka típusok, modellek

A csoportmunka két típusát, és a típusok variánsait alkalmazhatják a szociális szakemberek, a csoportok működtetése során:

- *A terápiás csoportban a változás elérése a cél. Változás a kliens életében, személyiségében.*

Alkalmazható módszerek, technikák: információ- és tanácsadás, pozitív élményekhez juttatás, a fizikai, a mentális elszigeteltség feloldása, a szociális tanulás lehetőségének biztosítása, az altruizmus megélésének, gyakorlásának elősegítése.

Variánsok:

- *Oktató csoport (valamilyen konkrét viselkedés, viszonyulás tanulása, információ, ismeretátadás, közös tanulás).*
- *Fejlesztő csoport (képesség-, készség-, személyiségfejlesztés a cél).*
- *Szocializációs csoport (konfliktuskezelési technikák tanulása, gyakorlása, megerősítése, társas készségek fejlesztése, gyakorlása).*

⁶² Bányász Ibolya: Csoportdinamikai jelenségek, az önvédelmi technikák alkalmazása 12. oldal
http://www.kepzesevolucioja.hu/dmdocuments/4ap/2_1851_006_101030.pdf

- *Gyógyító csoport (addikciók⁶³ miatt, vagy azt követően, rehabilitálás).*
- *A feladatcsoport* valamilyen konkrét feladat elvégzésére alakul. A csoport tagjai közötti feladat-, és munkamegosztás a jellemző.

A kommunikáció is a feladat elvégzését segíti. Meghatározott szerepek vannak a csoportban, szervezettség (cél, feladat, határidő, beszámolás, szakmai, szervezeti formációk, teamek) jellemzi.

3.8.1 A csoportmunka három modellje

- *Társadalmi célmodell* - a társadalmi tudatosság, a közösségi tevékenység fejlesztése, az egyén tanulási folyamatának elősegítése a társadalom/közösség életében, a demokratikus részvétel gyakorlása.

Az egyén fejlődése mellett, a középpontban, valamilyen társadalmi cél elérése, a társadalom funkcionálásának jobbítása is cél.

- *Reciprok modell* - kölcsönös segítségnyújtás, a csoport, mint támogatórendszer funkcionál, a tagok kölcsönös segítségnyújtása révén. A csoport közvetítő közeg az egyén és a társadalom között.

Az egyén fejlődése mellett, a középpontban, az egyén és a csoport, a csoport és a közösség kölcsönhatása révén a csoport, a közösség funkcionálásának jobbítása is cél.

- *Gyógyító modell* - a társadalmi funkcionálást és alkalmazkodást segíti, az adott probléma helyzetétől függően, prevenció vagy rehabilitációs céllal.

Az egyén fejlődése mellett, a középpontban az egyén személyes problémájának: a gyógyítása, szociális működésének (társas integráció foka, társas támogatás mértéke, kapcsolatok minősége, kontaktusok száma, társadalmi szerepeknek való megfelelés stb.) jobbítása is cél.

Bármelyik modellt nézzük, mindegyik csoportmunkában a kliens közreműködése, részvétele szükséges. A csoportdinamika hatása minden egyes tagban változást idéz elő.

A csoportdinamikai folyamatok (a csoportban zajló tudatos és tudattalan folyamatok összessége), a csoportnyomás (a csoport észlelése, véleményéhez alkalmazkodás a csoportszellem jegyében), a csoportkohézió (összetartó erő) megtapasztalása, megélése, az egyén, jobb társas működéséhez nyújt segítséget, a tapasztalati tanulás révén.

Bármely csoportban próbálja ki a kliens önmagát, akár az inklúzió (elfogadás, elfogadtatás, befogadás), akár a kontroll vagy az érzelmi szükséglet igényével van jelen, minőségileg más eredményt hoz a változás, amely a kliens további életében, munkájában, kapcsolataiban bekövetkezik.

A csoportterápiának, a személyiségfejlesztő és az encounter (személyiségfejlesztő, önismereti) csoportok megjelenése óta, számtalan típusa jelent meg. A csoportvezetők elméleti ismeretei, tapasztalatai, a célcsoport, az aktuális szervezet, amelyben dolgoznak, mindezek együttesen határozzák meg, alakítják a csoportterápiát.

A szociális csoportmunka lényege a kölcsönös segítségnyújtás, a tagok kommunikációja egymással, a külső környezettel, és az a csoportvezetői attitűd, amely saját feleslegessé válásáért tevékenykedik.

⁶³Addikció: függés, szenvedély. Lehetséges kémiai (drog, alkohol, nikotin), és/vagy viselkedéses, kémiai szer nélküli (játékszenvedély, munkamánia, kóros vásárlás, kleptománia, internetfüggőség stb.).

A csoport a kliens szociális, intellektuális és bizonyos esetekben fizikai fejlődését célozza meg. A cselekvés a változtatásra, valamilyen probléma, krízis enyhítésére vagy konfliktushelyzet megoldására irányul.

Az elméletek és az ezekhez társuló tudás megalapozzák a szociális szakember tevékenységét:

- *szociokulturális elméletek;*
- *szociálpolitikai és az alkalmazható tevékenységek megfelelő ismerete.*

A szociális ellátásban, az alapellátásban és a végleges elhelyezést nyújtó ellátási formák mindegyikében jelen van, szükséges a kliensek problémáinak csoportban történő kezelése.

A pszichiátriai, és a szenvedélybetegek esetében, az orvostudomány régóta ismeri és alkalmazza a különböző csoportterápiákat.

A szociális munkában, felsőfokú végzettségű szakember irányításával, terápiás módszerek felelős alkalmazásával, megfelelő gyakorlattal van alkalma a szociális szakembernek a munkamódszer megvalósításában közreműködni.

19. feladat

Önök egy Idősek Klubja gondozónőjeként dolgoznak. Nagyváros lakótelepének közepén működik a klub, a klubtagok 90%-a bérházi lakásban él, 10% a kertvárosi negyedből jár be a klubba. Egyre gyakoribb a konfliktus, a bérházban élő és a családi házban lakó klubtagok között. A klubhoz tartozó udvar és kert gondozása, rendben tartása kapcsán csúcsosodnak ki a nézeteltérések, ki, milyennek is szeretné látni a kertet. Az aktuális konfliktus épp abból eredt, hogy ki, milyen növényeket szeretne telepíteni a klubot körülvevő virágoskertbe. A bérházban élők futómuskátlit szeretnének látni minden ablakban, a kertben tuját és egyéb díszcserjéket. A családi házban élők leandert, szomorúfűzfát, rózsabokrokat.

Végső soron mindenki érdeklődést mutatott, szeretett volna részt venni a feladatban, de egyre inkább ellenségeskedéssé fajult a beszélgetés, ha a kert került szóba. A problémát, egyelőre, megoldja az évszakváltás, késő ősz van, jön a tél, a tavasz és a kert kérdése lekerül napirendről.

Írják le, véleményük szerint:

- *milyen típusú csoportban;*
- *mely modell alapján;*
- *kiknek a részvételével látják fontosnak a probléma kezelését, megoldását!*

Milyen célja, feladatai lennének a csoport vezetőjének?

Írják le, mikor, milyen rendszerességgel, milyen tematikával gondolják a csoport működését!

Az évfolyam létszámától függően 3-5 fős csoportokban oldják meg a feladatot! A rendelkezésre álló idő: 20 perc.

A tanár moderálásával a csoportok ismertessék a feladatmegoldásukat, és közös konzultáció kövesse ezt.

4. A CSOPORTMUNKÁBAN ALKALMAZHATÓ TECHNIKÁK

A csoportvezetésben, az adott csoportvezető személyiségének, elméleti, gyakorlati felkészültségének és az adott helyzetnek megfelelően, az ismert technikák alkalmazásának sokszínűsége, variációi figyelhetők meg, amelyek színesítik, változatossá teszik a szakma művelőinek tevékenységét.

Ezek a technikák a következők:

- *folyamatelemzés;*
- *brainstorming (ötletbörze);*
- *szerepjátékok;*
- *szociogram (társas kapcsolatok, rokonszenv alapú választások, a vizsgálat eredményének grafikus megjelenítése);*
- *kommunikációs gyakorlatok (kérdés, visszakérdezés, ötletek, összegzés);*
- *visszajelzés, (feed-back), önértékelés;*
- *értékközvetítés;*
- *verbális;*
- *expresszív;*
- *pszichodráma;*
- *analitikus;*
- *viselkedéslélektani, (Gestalt);*
- *pszichoeducációs technika (felvilágosítás, megfelelő ismeretanyag átadása a páciensnek és hozzátartozóinak).*

Ahány csoportvezető, annyi stílus, technika, gyakorlat.

Soroljon fel a csoportmunkában alkalmazható technikák közül néhányat, amelyekkel már találkozott tanulmányai során!